

ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙЛӨН ЗАХИРАГЧ НАРЫН 2025 ОНЫ ХУДАЛДАН АВАХ АЖИЛЛАГААНЫ ХЭРЭГЖИЛТИЙН ТАЙЛАН, ДҮГНЭЛТ

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль /цаашид “хууль” гэх/-ийн 46 дугаар зүйлийн 46.3 дахь хэсэг, Сангийн сайдын 2023 оны А/250 дугаар тушаалын хавсралтаар батлагдсан “Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах ажиллагааг төлөвлөх, тайлагнах журам”-ын 3 дугаар зүйлд тус тус заасны дагуу төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын 2025 оны худалдан авах ажиллагааны хэрэгжилтийн тайланг худалдан авах ажиллагааны цахим систем (www.tender.gov.mn) /цаашид “цахим систем” гэх/-д нийтэлсэн төлөвлөгөө, түүний биелэлт, үр дүн болон гомдлын судалгаанд үндэслэн танилцуулж байна.

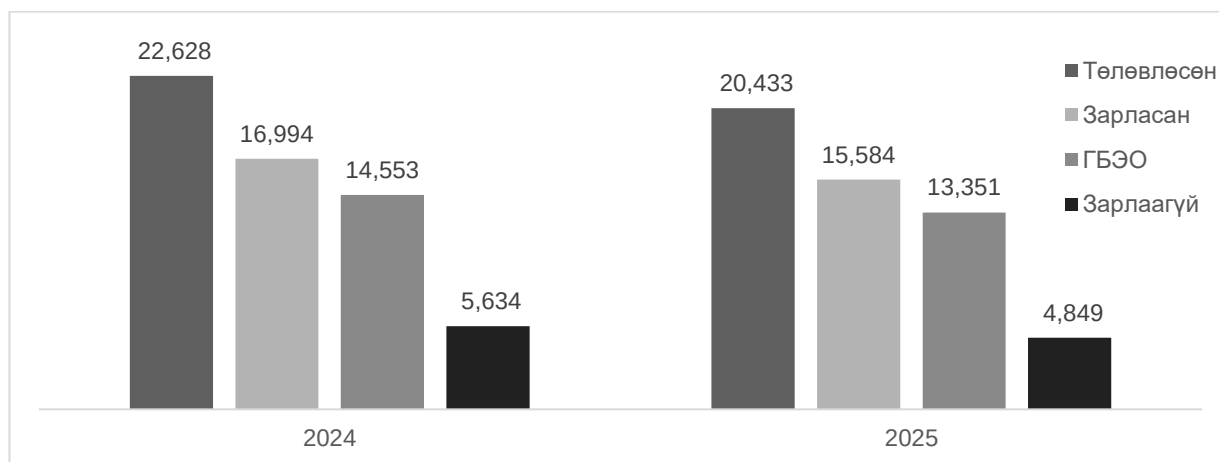
Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нараас цахим системээр ирүүлсэн 2025 оны худалдан авах ажиллагааны тайланг нэгтгэн, дүн шинжилгээ хийж, худалдан авах ажиллагааны төлөвлөлт, хэрэгжилт, тендер шалгаруулалттай холбоотой гомдол, маргаан, тендер шалгаруулалтад оролцох эрхээ хязгаарлуулсан этгээдийн бүртгэл болон бусад мэдээлэлд үндэслэн танилцуулгыг бэлтгэлээ.

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах ажиллагааг төлөвлөх, тайлагнах журамд заасны дагуу цахим системээр ирүүлсэн 60 төсвийн ерөнхийлөн захирагчид харьяалах 2,483 захиалагчийн 2025 онд хэрэгжүүлсэн бараа, ажил, үйлчилгээний худалдан авах ажиллагааны хэрэгжилтийн тайланг нэгтгэн дүгнэлээ.

Тайлант хугацаанд улсын хэмжээнд 46,210.74 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 20,433 төсөл, арга хэмжээ зохион байгуулахаар төлөвлөж, 31,247.98 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 15,584 төсөл, арга хэмжээний тендер шалгаруулалт зохион байгуулсан байна. Үүнээс 17,793.96 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 13,351 төсөл, арга хэмжээний тендер шалгаруулалт амжилттай зохион байгуулагдсан байх бөгөөд нийт иргэн, аж ахуй нэгж, хуулийн этгээдтэй 16,341.59 тэрбум төгрөгийн үнийн дүнтэй 22,504 гэрээ байгуулах эрх олгож, эдгээр худалдан авах ажиллагааны үр дүнд төлөвлөсөн төсөвт өртгөөс 1,452.37 төгрөгийн хэмнэлт гаргасан байна.

2024 онтой харьцуулбал төлөвлөсөн тендер шалгаруулалтын тоо 2,195 нэгжээр буюу 9.7% буурсан, зарласан тендер шалгаруулалтын тоо 1,410 нэгжээр буюу 8.3%, гэрээ байгуулах эрх олгосон тендер шалгаруулалтын тоо 1,202 нэгжээр буюу 8.3%, зарлаагүй тендер шалгаруулалтын тоо 785 нэгжээр буюу 13.9%, бүх ангилалд 8–14% орчим буурсан үзүүлэлттэй байна.

График 1. Төсөл, арга хэмжээний төлөвлөлт, хэрэгжилт

Төсөвт өртгөөр авч үзвэл төлөвлөсөн төсөл, арга хэмжээний тоо 2,195 нэгжээр буюу 9.7% буурсан байхад төсөвт өртөг 9,819.01 тэрбум төгрөг (+27%), зарласан тендер шалгаруулалтын төсөвт өртөг 1,011.38 тэрбум төгрөг (+3.3%), зарлаагүй төсөл, арга хэмжээний төсөвт өртөг 8,807.63 тэрбум төгрөг (+143%) буюу 2024 онтой харьцуулбал хоёр дахин өссөн байх ба нийт төлөвлөгөөний гуравны нэг орчим зарлагдаагүй үлдсэн байна (Хүснэгт 1).

Хүснэгт 1. Төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилт /төсөвт өртөг, тэрбум төгрөг/

Он	Төлөвлөсөн	Зарласан	ГБЭО	Зарлаагүй
2024	36,391.73	30,236.60	19,649.05	6,155.13
2025	46,210.74	31,247.98	17,793.96	14,962.76

Нөгөө талаас, 15,584 төсөл, арга хэмжээний тендер шалгаруулалт зохион байгуулж 13,351 төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэгчийг шалгаруулсан. 2,068 буюу төсөл, арга хэмжээний 14%-д гүйцэтгэгч шалгараагүй байгаа нь 2024 онтой ижил түвшинд байна. Үүнээс 1,022 буюу 49%-д нэг ч оролцогч тендер ирүүлээгүй, харин 1,046 буюу 51%-д шаардлага хангасан тендер ирүүлсэн оролцогч байгаагүй байна.

Түүнчлэн 2024 онд төлөвлөсөн төсөвт өртгийн 54%-д гэрээ байгуулах эрх олгосон бол 2025 онд төлөвлөгдсөн төсөвт өртгийн 39%-д гэрээ байгуулах эрх олгосон байна. 2025 онд төсөвт өртгийн тоо хэмжээ өссөн ч хэрэгжилт (ГБЭО) 15%-аар буурсан нь худалдан авах ажиллагааны төлөвлөлт, хэрэгжилтийн хооронд зөрүү үүсгэж байна.

Төсөл, арга хэмжээний тендер шалгаруулалт зарласан байдал: Цахим системээс үзэхэд 2025 онд захиалагч 15,584 төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэгч сонгон шалгаруулахдаа 26,149 зарлал¹ нийтэлсэн байх ба нэг тендер шалгаруулалт дунджаар 1.68 удаа зарлагдсан байна. 2024 онд 16,994 тендер шалгаруулалтад 31,410 зарлал нийтлэгдэж, нэг тендер шалгаруулалтад ногдох зарлалын дундаж 1.85 байсан ба 2025 онд уг дундаж 0.17 нэгжээр буурсан байна.

¹ Хуулийн 4.1.11. "зарлал" гэж тендер шалгаруулалт явуулах тухай цахим систем дэх мэдээллийг;

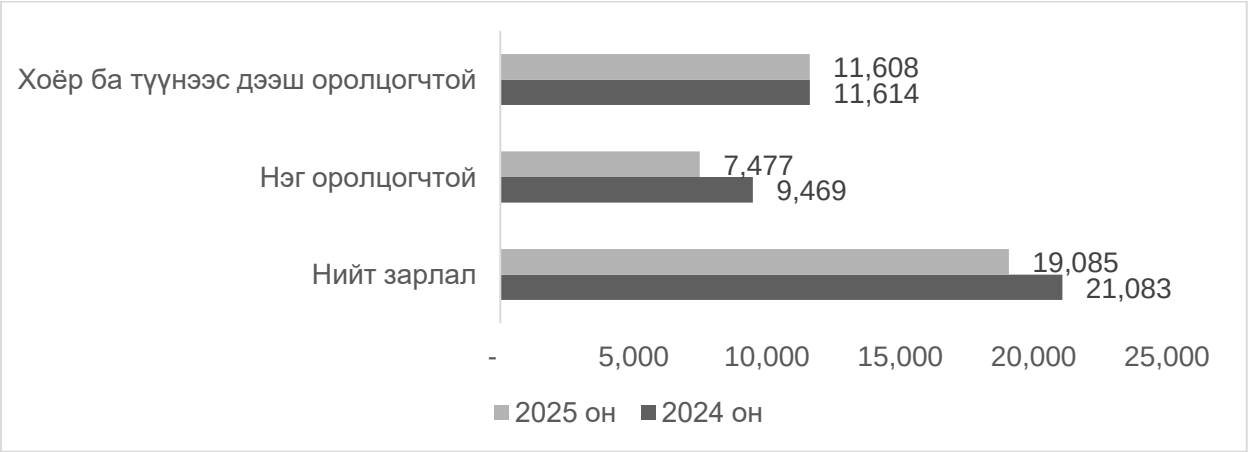
Хүснэгт 2.Тендер шалгаруулалтын зарлал

Үзүүлэлт	2024	2025	Өөрчлөлт
Тендер шалгаруулалт	16,994	15,584	–8.3% буурсан
Зарлал	31,410	26,149	–16.7% буурсан
Оролцогчтой зарлал	21,083 (67%)	19,085 (73%)	+6% өссөн
Оролцогчгүй зарлал	10,327 (33%)	7,064 (27%)	–6% буурсан

Нөгөөтээгүүр, 2025 онд оролцогчгүй зарлалын тоо 6 хувиар буурч, оролцогчтой зарлалын тоо 6 хувиар буюу 73% болж өссөн байна (Хүснэгт 2). Энэ нь цахим системээр дамжуулан тендер шалгаруулалтад оролцох аж ахуйн нэгж байгууллагын тооны өсөлт, өрсөлдөөн нэмэгдсэнийг харуулж байна.

Нийт зарлалын 7,064 буюу 27%-д нэг ч аж ахуй нэгж, байгууллага тендер² ирүүлээгүйгээс шалтгаалан дахин нийтлэгдсэн байгаа бол 19,085 буюу 73%-д оролцогч тендер ирүүлсэн байна. Үүнийг нэг оролцогчтой болон хоёр эсхүл түүнээс дээш оролцогчтой зарлал гэсэн ангиллаар авч үзвэл 11,608 буюу 61% нь хоёр эсхүл түүнээс дээш оролцогчтой, 39% нь нэг оролцогчтой байна. 2024 онд нэг оролцогчтой зарлалын тоо 9,469 байсан бол 2025 онд 7,477 болж, 21%-аар буурсан байна (График 2).

График 1. Төсөл, арга хэмжээний ТШ зарласан байдал

Худалдан авах ажиллагаанд аж ахуйн нэгж байгууллагын оролцсон байдал: Цахим системд 2025 оны байдлаар 28,945 аж ахуй нэгж, иргэн бүртгэлтэй байна. Үүнээс 27 хувь буюу 7,739 аж ахуйн нэгж тендер шалгаруулалтад оролцсон байх ба тендер шалгаруулалтад оролцогчийн тоо 2024 оноос 441 буюу 6 хувиар нэмэгдсэн байна. Нийт тендер шалгаруулалтад оролцсон 7,739 аж ахуйн нэгжээс 5,236 аж ахуйн нэгж нэг болон түүнээс дээш удаа шалгарч гэрээ байгуулах эрх авсан бол 2,503 оролцогч гэрээ байгуулах эрх авч чадаагүй байна (Хүснэгт 3).

Хүснэгт 3. Оролцогчдын судалгаа

Он	Дундаж оролцогч	Нэг оролцогчийн илгээсэн тендерийн дундаж	Нэг оролцогчийн ГБЗО авсан дундаж
2024	3.0	8.6	3.1
2025	3.5	8.5	2.9

Нийт 7,739 аж ахуйн нэгж давхардсан тоогоор цахим системээр дамжуулан 66,076 тендер илгээсэн. Үүнээс нэг аж ахуйн нэгж дунджаар 8 тендер

² Хуулийн 4.1.15. "тендер" гэж бараа нийлүүлэх, ажил гүйцэтгэх, эсхүл үйлчилгээ үзүүлэхээр оролцогчийн ирүүлсэн саналыг;

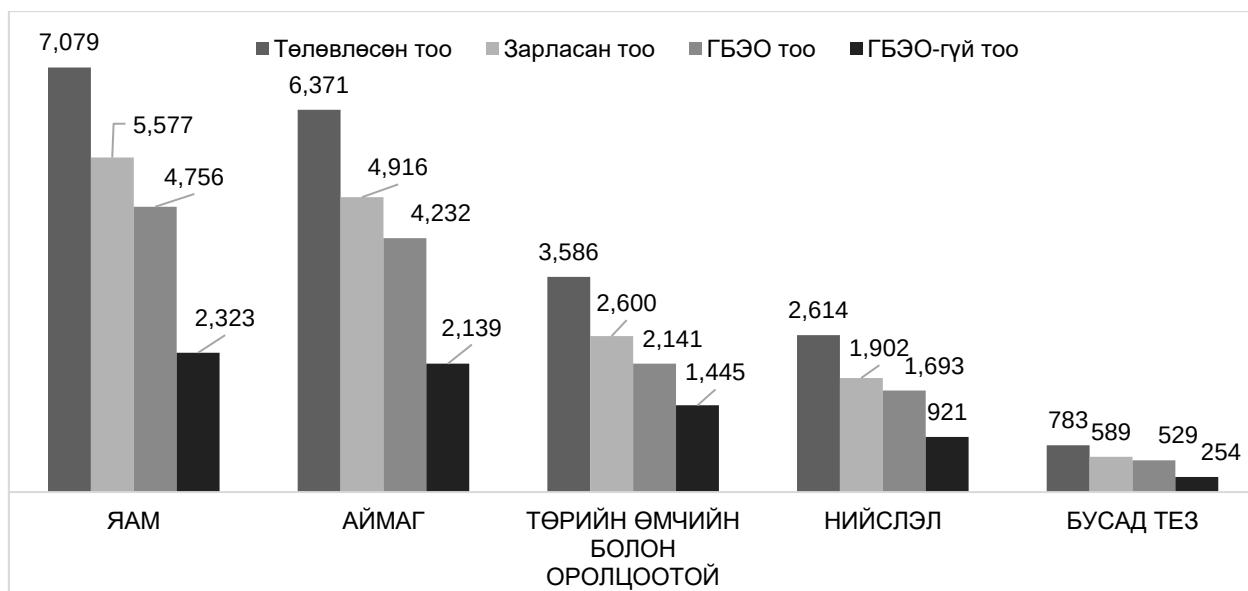
шалгаруулалтад оролцож, 3 тендер шалгаруулалтад шалгарч, гэрээ байгуулах эрх авсан үзүүлэлтэй байна. Дээрх хүснэгтээс харвал нэг тендер шалгаруулалтад оролцох оролцогчдын дундаж тоо өссөн бөгөөд нэг оролцогчийн гэрээ байгуулах эрх авсан дундаж тоо 0.2 нэгжээр буурсан байна.

Худалдан авах ажиллагааны хэрэгжилтийг Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн ангиллаар:

Тайлант хугацаанд бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авсан нийт 60 төсвийн ерөнхийлөн захирагчийг яамд, нийслэл, аймаг, төрийн өмчийн болон оролцоотой хуулийн этгээд, бусад гэж ангилан худалдан авах ажиллагааны тоо хэмжээ, төсөвт өртөг, тендер шалгаруулалт зохион байгуулж буй байдлыг харьцууллаа.

Төрийн худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг харьцуулбал яамд, нийслэл, аймаг, төрийн өмчийн болон оролцоотой хуулийн этгээд, бусад ТЭЗ нарын хувьд нийт төсөл, арга хэмжээний 72–79% зарлагдсан байгаа боловч 60–68%-д гэрээ байгуулах эрх олгогдсон байна (График 3).

График 3. ТЭЗ нарын ТШ төлөвлөсөн, зарласан байдал

Яамдын түвшинд худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөний тоо 7,079 байсан ба 5,577 (79%) тендер шалгаруулалт зарласан байна. Үүнээс 4,756-д гэрээ байгуулах эрх олгосон бөгөөд хэрэгжилт 67%-тай байна. Аймаг, орон нутгийн хэмжээнд худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөний тоо 6,371 байсан ба үүнээс 4,916 (77%) тендер шалгаруулалт зарлаж, 4,232 тендер шалгаруулалтад гэрээ байгуулах эрх олгосон байх ба төлөвлөгөөний хэрэгжилт 66%-тай байна. Төрийн өмчит, төрийн өмчийн оролцоотой нийт хуулийн этгээдийн худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөний тоо 3,586 байсан байх ба үүнээс 2,600 (72%) тендер шалгаруулалт зарлаж, 2,141-д гэрээ байгуулах эрх олгосон бөгөөд хэрэгжилт 60%-тай байна. Нийслэл, түүний харьяа байгууллагуудын худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд 2,614 төсөл, арга хэмжээ тусгагдсан ба үүнээс 1,902 (73%) тендер шалгаруулалт зарласан байна. Үүнээс 1,693-д гэрээ байгуулах эрх олгосон бөгөөд хэрэгжилт 65 хувьтай байна. Бусад төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын түвшинд худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд 783 төсөл, арга хэмжээ тусгагдсанаас 589 (75%) тендер шалгаруулалт зарласан байна. Үүнээс 529-д гэрээ байгуулах эрх олгосон бөгөөд хэрэгжилт 68 хувьтай байна.

2025 оны байдлаар яам, аймаг, нийслэлийн хэмжээнд худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөний хэрэгжилт 65–67% буюу цахим системд төлөвлөсөн төсөл, арга хэмжээнд гүйцэтгэгч шалгарсан бол төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн худалдан авах ажиллагааны хэрэгжилт 60% хувьтай байгаа нь хамгийн бага үзүүлэлт болсон байна. 2024 оны тоон мэдээллээр нийт худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөний төсөвт өртөг 36,391.73 тэрбум төгрөг байсан бөгөөд үүнээс 19,649.05 тэрбум төгрөг буюу 54%-д гэрээ байгуулах эрх олгогдсон ба хэрэгжилт 46%-тай байна.

Төсөвт өртгөөр авч үзвэл яамдын түвшинд худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөний төсөвт өртөг 7,081.38 тэрбум төгрөг байсан бөгөөд үүнээс 62 хувьд гэрээ байгуулах эрх олгосон байна. Аймаг, орон нутгийн хэмжээнд 2025 оны төлөвлөгөөний төсөвт өртөг 1,698.98 тэрбум төгрөг байсан бөгөөд үүнээс 70 хувьд, Нийслэл, түүний харьяа байгууллагуудын төлөвлөгөөний төсөвт өртөг 26,159.42 тэрбум төгрөг тусгагдсан бөгөөд үүнээс 25 хувьд, Төрийн өмчит болон оролцоотой хуулийн этгээдийн төлөвлөгөөний төсөвт өртөг 10,981.56 тэрбум төгрөг байсан бөгөөд үүнээс 51 хувьд, бусад төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын төлөвлөгөөний төсөвт өртөг 289.40 тэрбум төгрөг байсан бөгөөд үүнээс 82 хувьд тус тус гэрээ байгуулах эрх олгосон байна.

Ерөнхийд нь авч үзвэл, улсын хэмжээнд төлөвлөсөн 46,210.74 тэрбум төгрөгийн худалдан авах ажиллагааны төсөвт өртгөөс 17,793.96 тэрбум төгрөг буюу 39% нь гэрээ байгуулах эрх олгогдсон байна. Энэ нь төлөвлөсний 61% нь хэрэгжээгүй үлдсэн гэсэн дүн гаргаж байгаа бөгөөд нийслэлийн хэрэгжилт хамгийн сул, бусад ТЭЗ нарын хувьд хамгийн өндөр хэрэгжилттэй байна (График 5).

График 4. Төлөвлөгөө/төсөвт өртгийн бүтэц

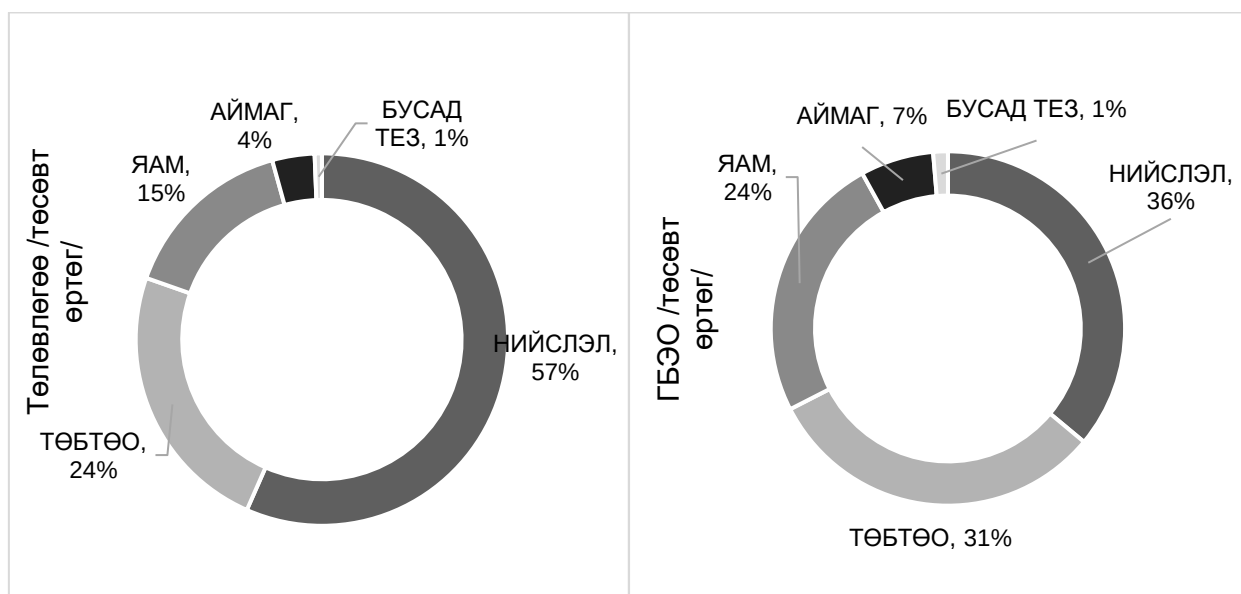

График 5. ГБЗО/төсөвт өртгийн бүтэц

Дээрх графикаас харвал 2025 оны худалдан авах ажиллагааны төсөвт өртгийн 26,159.42 тэрбум төгрөг буюу 57 хувийг нийслэл, 10,981.56 тэрбум төгрөг буюу 24 хувийг төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд, 7,081.38 тэрбум төгрөг буюу 15 хувийг яамд, 1,698.98 тэрбум төгрөг буюу 4 хувийг аймгууд, 289.40 тэрбум төгрөг буюу 1 хувийг бусад төсвийн ерөнхийлөн захирагч санхүүжүүлэхээр тусгасан байна (График 4).

Гэрээ байгуулах эрх олгосон төсөл, арга хэмжээний төсөвт өртгөөр харьцуулбал нийслэл 6,415.93 тэрбум төгрөг буюу 36 хувийг, төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд 5,590.14 тэрбум төгрөг буюу 31 хувийг, яамд 4,358.82 тэрбум төгрөг буюу 24 хувийг, аймгууд 1,190.84 тэрбум төгрөг буюу 7 хувийг, бусад ТЕЗ нар 238.24 тэрбум төгрөг буюу 1 хувийг тус тус эзэлж байна.

Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөний төсөвт өртгөөр үзвэл 2024–2025 оны хооронд нийслэлд төвлөрөх төсөв улам нэмэгдэж, харин төрийн өмчийн болон оролцоотой байгууллагын төсөв буурсан байх бөгөөд яам, аймаг, бусад ТЕЗ-ийн эзлэх хувь тогтвортой байна. Хэрэгжилтээр үзвэл, 2024–2025 оны хооронд төлөвлөгөөнд эзлэх нийслэлийн төсөл, арга хэмжээний төсөв нэмэгдсэн ч хэрэгжилт буурсан, төрийн өмчит болон оролцоотой хуулийн этгээдийн хэрэгжилт тогтвортой, яам, аймаг, бусад ТЕЗ нарын хувьд өөрчлөлт багатай байна.

Тайлант хугацаанд 17,793.96 тэрбум төгрөгийн төсөвт тендер шалгаруулалт амжилттай зохион байгуулж, нийт иргэн, аж ахуй нэгж, хуулийн этгээдэд 16,341.59 тэрбум төгрөгийн үнийн дүнтэй гэрээ байгуулах эрх олгож, 1,452.37 төгрөгийн хэмнэлт гаргасан байна. Үүнийг төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн ангиллаар үзвэл бусад ТЕЗ нар 12.8 хувь, төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдүүд 12.0 хувь, яамд 10.3 хувь, нийслэл, түүний харьяа байгууллагууд 4.1 хувь, аймгууд 3.0 хувьтай тэнцүү хэмжээний хэмнэлт гаргасан байна.

Цахим системээр 2025 онд зарласан тендер шалгаруулалтын тоог зарлалын тоотой харьцуулж, төсвийн ерөнхийлөн захирагчаар ангилбал нийт төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын хэмжээнд зарласан тендер шалгаруулалтын 73 хувь оролцогчтой, 27 хувь оролцогчгүй байна. Тухайлбал, яамдын зарласан тендер шалгаруулалтын 70 хувь, аймгаас зарласан тендер шалгаруулалтын 71.6 хувь, нийслэлээс зарласан тендер шалгаруулалтын 76.6 хувь, төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн зарласан тендер шалгаруулалтын 77.8 хувь, бусад төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын зарласан тендер шалгаруулалтын 81.7 хувьд оролцогчтой байна.

Түүнчлэн, нийслэлийн хувьд нэг тендер шалгаруулалтад ногдох зарлалын тоо 2.01, уг дундаж яамдын хувьд 1.9, аймгийн хувьд 1.86, төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн хувьд 1.64, бусад ТЕЗ нарын хувьд 1.62 тус тус ногдож байна (Хүснэгт 4).

Хүснэгт 4. Төсөл, арга хэмжээний ТШ зарласан байдал, ангиллаар

ТЕЗ	Зарласан ТШ-ын тоо	Нийт зарлалын тоо	Оролцогчтой зарлалын тоо	Оролцогчгүй зарлалын тоо	Оролцогчтой зарлалын хувь
АЙМАГ	4,916	7,846	5,621	2,225	71.6%
БУСАД ТЕЗ	589	893	730	163	81.7%
НИЙСЛЭЛ	1,902	3,325	2,547	778	76.6%
ТӨРИЙН ӨМЧИЙН БОЛОН ОРОЛЦООТОЙ	2,600	4,137	3,217	920	77.8%
ЯАМ	5,577	9,952	6,970	2,982	70.0%
Бүгд	15,584	26,149	19,085	7,064	73.0%

Худалдан авах ажиллагаанд аж ахуйн нэгж байгууллагын оролцсон байдлаар үзвэл 2025 онд улсын хэмжээнд нийт 7,739 аж ахуйн нэгж тендер шалгаруулалтад оролцсон. Үүнээс яамдын тендер шалгаруулалтад нийт оролцогчийн 4,354 буюу 56 хувь, аймгийн тендер шалгаруулалтад 3,241 буюу 42 хувь, төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн тендер шалгаруулалтад 2,362 буюу 31 хувь, бусад ангиллын тендер шалгаруулалтад 662 буюу 9 хувь нь оролцсон байна (График 5).

График 5. Оролцогчдын тоо, ТЕЗ ангиллаар

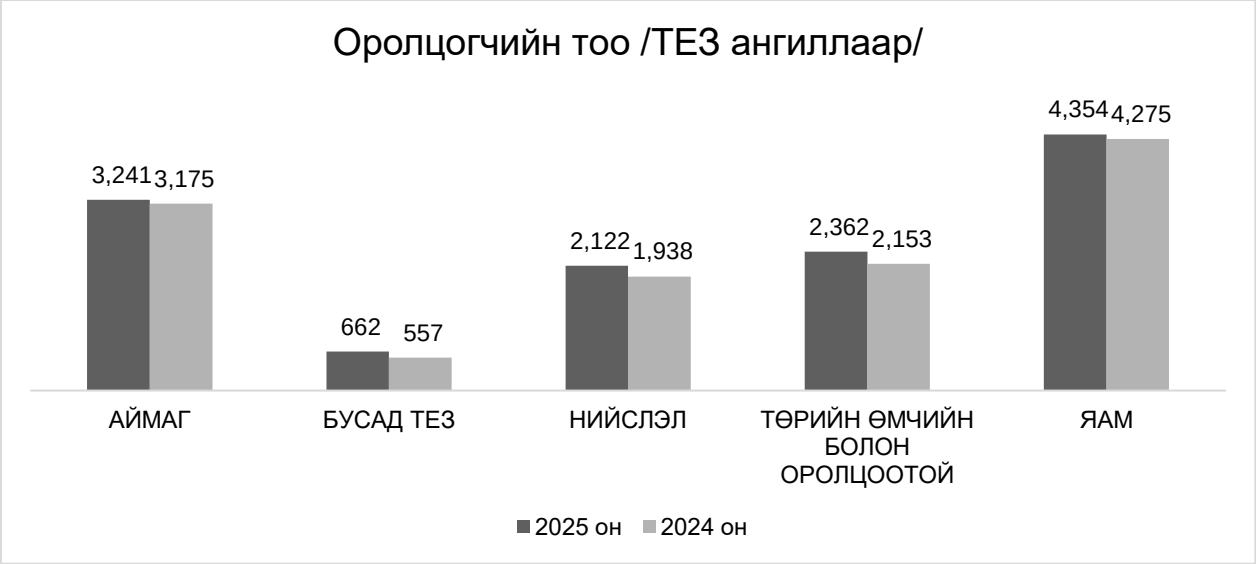
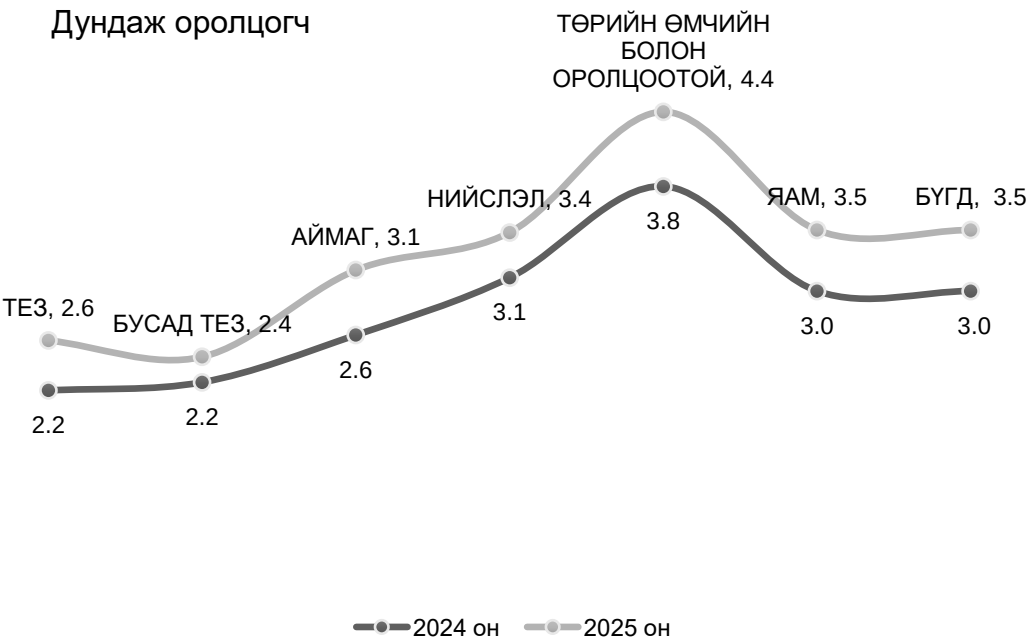

График 6. Дундаж оролцогчдын тоо

2024 онд худалдан авах ажиллагаанд оролцогчдын дундаж тоо 3.0 байсан бол 2025 онд 3.5 болж өссөн нь өрсөлдөөн нэмэгдсэнийг харуулж байна. Илүү нарийвчилбал, нийслэлийн түвшинд оролцогчдын тоо 3.1-ээс 3.4, аймгийн түвшинд 2.6-аас 3.1, яамдын хувьд оролцогчдын дундаж тоо 3.0-ээс 3.5, төрийн өмчит болон

төрийн өмчийн оролцоотой байгууллагуудын хувьд 3.8-аас 4.4 оролцогч болж өссөн байна. Бусад ТЕЗ-ийн хувьд оролцогчдын тоо хамгийн бага хэвээр байгаа ч 2.2-оос 2.4 болж бага зэрэг өссөн байна. Нийт дүнгээр авч үзвэл бүх ангилалд оролцогчдын тоо өссөн нь худалдан авах ажиллагаа илүү нээлттэй, өрсөлдөөнт орчинд шилжиж байгааг харуулж байна.

Худалдан авах ажиллагааны санхүүжилтийн эх үүсвэр

Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын 2025 онд зохион байгуулсан тендер шалгаруулалтын төсөвт өртгийг санхүүжилтийн эх үүсвэрээр нь улсын төсөв, орон нутгийн төсөв, өөрийн хөрөнгө, зээл, тусламж, сангийн хөрөнгө, бусад гэсэн зургаан ангиллаар нэгтгэлээ. Тухайлбал, Засгийн газрын холбогдох санг “бусад сангийн хөрөнгө”, Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар, “Эрчист монгол” ХХК, “Эрдэнэс монгол нэгдэл” зэрэг төрийн өмчит, өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн хөрөнгийг “өөрийн хөрөнгө” ангилалд, улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт болон урсгал зардлыг “улсын төсөв”, Дэлхийн банк, Азийн хөгжлийн банк зэрэг гадаад улс, олон улсын байгууллагын санхүүжилтийг зээл, тусламжийн хөрөнгө, Засгийн газрын тусгай сангийн хөрөнгөөр хэрэгжсэн төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтийн эх үүсвэрийг “бусад” ангилалд хамруулсан.

Тайлант хугацаанд цахим системд 46,210.74 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 20,433 тендер шалгаруулалт зохион байгуулахаар төлөвлөж, 31,247.98 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 15,584 төсөл, арга хэмжээний тендер шалгаруулалт зохион байгуулж, 17,793.96 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 13,351 тендер шалгаруулалтад гэрээ байгуулах эрх олгосон байна. Нийт гэрээ байгуулах эрх олгосон үнийн дүн 16,341.59 тэрбум төгрөг байх бөгөөд батлагдсан төсөвт өртгөөс 1,452.37 тэрбум төгрөгийн хэмнэлт гаргасан байна.

Төсөвт өртгөөр авч үзвэл улсын төсөв 4,031.33 тэрбум төгрөг буюу 8.7 хувийг, орон нутгийн төсөв 23,347.91 тэрбум төгрөг буюу 50.5 хувийг, өөрийн хөрөнгө 15,007.06 тэрбум төгрөг буюу 32.5 хувийг, бусад эх үүсвэр 8.3 хувийг эзэлж байна. Төсөл, арга хэмжээний тоогоор авч үзвэл 5,264 буюу 25.8 хувийг улсын төсвөөс, 6,764 буюу 33.1 хувийг орон нутгийн төсвөөс, 7,627 буюу 37.3 хувийг өөрийн хөрөнгөөс, 778 буюу 3.8 хувийг бусад эх үүсвэрээс санхүүжүүлэхээр тусгасан байна.

Төлөвлөгөөнөөс 14,962.76 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 4,849 төсөл, арга хэмжээний тендер шалгаруулалт зарлагдаагүй, тайлант хугацаанд хэрэгжээгүй байна. Энэ нь нийт төсөвт өртгийн 32.4 хувийг, тооны хувьд 23.7 хувийг эзэлж байна.

Хүснэгт 5. Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөлт

Төлөвлөлт /2024-2025/								
Эх үүсвэр	Төсөв өртөг /тэрбум.төгрөг/				Тоо хэмжээ			
	2024 он	2025 он	Зөрүү	Хувь	2024 он	2025 он	Зөрүү	Хувь
1.Улсын төсөв	6,742.55	4,031.33	-2,711.22	-67.3%	5,469	5,264	-205.00	-3.9%
2.Орон нутгийн төсөв	14,305.23	23,347.91	9,042.68	38.7%	8,653	6,764	-1,889.00	-27.9%
3.Өөрийн хөрөнгө	14,600.77	15,007.06	406.29	2.7%	7,632	7,627	-5.00	-0.1%
4.Бусад	743.18	3,824.44	3,081.26	80.6%	874	778	(96.00)	-12.3%
Бүгд	36,391.73	46,210.74	9,819.01	21.2%	22,628	20,433	(2,195.00)	-10.7%

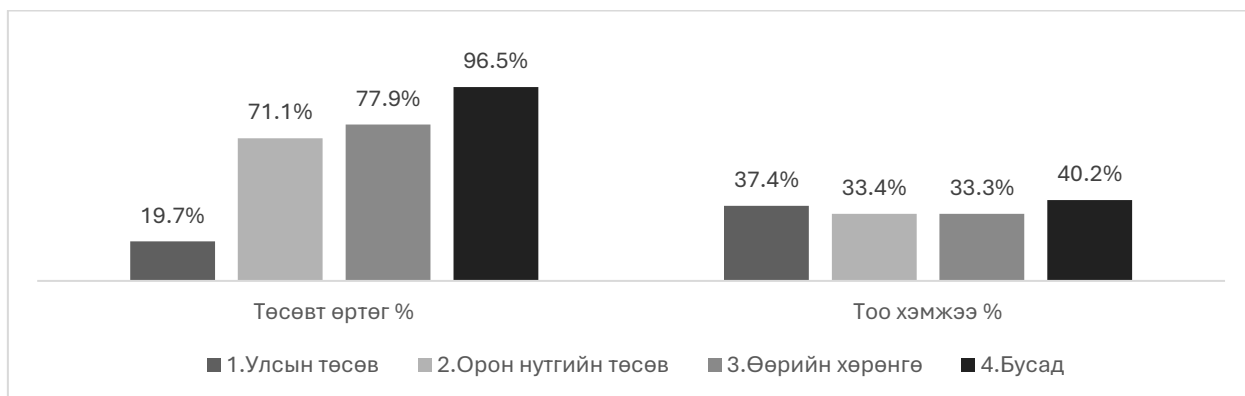
Төлөвлөсөн тендер шалгаруулалтын тоо хэмжээ 2025 онд 10.7 орчим хувиар буурсан боловч төсөвт өртгийн хэмжээ 21.2 хувиар нэмэгдсэн (Хүснэгт 5). Төсөвт өртгийн хэмжээ нэмэгдэхэд орон нутгийн төсвийн худалдан авалтын төлөвлөгөө 38.7 хувиар буюу 9,042.68 тэрбум төгрөгөөр өссөн нь голлох нөлөө үзүүлсэн байна. Уг өсөлтийн үндсэн шалтгаан нь нийслэлийн төсвийн хөрөнгө оруулалтын арга хэмжээ, тухайлбал “Туулын хурдын зам”, “Сэлбэ дэд төв”, “Улаанбаатар метро” зэрэг томоохон төсөл, арга хэмжээтэй холбоотой байна.

Хүснэгт 6. Худалдан авах ажиллагааны хэрэгжилт

Эх үүсвэр	Төсөв өртөг /тэрбум.төгрөг/		Харьцаа		Тоо хэмжээ		Харьцаа	
	Төлөвлөсөн	ГБЗО	Зөрүү	Хувь	Төлөвлөсөн	ГБЗО	Зөрүү	Хувь
1.Улсын төсөв	4,031.33	3,238.34	(792.99)	-19.7%	5,264	3,296	(1,968)	-37.4%
2.Орон нутгийн төсөв	23,347.91	6,756.49	(16,591.42)	-71.1%	6,764	4,504	(2,260)	-33.4%
3.Өөрийн хөрөнгө	15,007.06	3,312.11	(11,694.95)	-77.9%	7,627	5,086	(2,541)	-33.3%
4.Бусад	3,824.44	134.68	(3,689.76)	-96.5%	778	465	(313)	-40.2%
Бүгд	46,210.74	17,793.96	(28,416.78)	-61.5%	20,433	13,351	(7,082)	-34.7%

Тайлант хугацаанд нийт 20,433 төсөл, арга хэмжээ хэрэгжүүлэхээр тусгаснаас 13,351 төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулсан. Хэрэгжилтийг төсөвт өртгөөр авч үзвэл улсын төсвийн 19.7 хувь, орон нутгийн төсвийн 71.1 хувь, өөрийн хөрөнгийн 77.9 хувь, бусад эх үүсвэрийн 96.5 хувь, нийт төсөвт өртгийн 61.5 хувьд гэрээ байгуулах эрх олгоогүй буюу хэрэгжүүлээгүй байна.

График 7. Төлөвлөгөөнд туссан гэрээ байгуулах эрх олгоогүй төсөл, арга хэмжээ

Хэрэгжилтийг тоо хэмжээгээр авч үзвэл улсын төсвөөс хэрэгжих 1,968 буюу 37.4 хувь, орон нутгийн төсвөөс хэрэгжих 2,260 буюу 33.4 хувь, өөрийн хөрөнгөөс хэрэгжих 2,541 буюу 33.3 хувь, бусад эх үүсвэрээс хэрэгжих 313 буюу 40.2 хувь, нийт 34.7 хувьтай тэнцэж байна.

2025 онд нийт гэрээ байгуулах эрх олгосон үнийн дүн 16,341.59 тэрбум төгрөг бөгөөд төсөвт өртгөөс 8.2 хувь буюу 1,452.37 тэрбум төгрөгийн хэмнэлт гаргасан байна. Хэмнэлтийг дараах хүснэгтээр харуулав.

Санхүүжилтийн эх үүсвэр	Зарласан төсөвт өртөг	ГБЭО ТШ-ын төсөвт өртөг	Гэрээний үнэ	Хэмнэлт	Хэмнэлт /хувь/
1.Улсын төсөв	3,585.81	3,238.34	2,999.42	238.92	7.4%
2.Орон нутгийн төсөв	13,632.11	6,756.49	6,527.13	229.36	3.4%
3.Өөрийн хөрөнгө	10,351.64	7,477.47	6,529.93	947.54	12.7%
4.Бусад	3,678.43	321.66	285.11	36.56	11.4%
Бүгд	31,247.98	17,793.96	16,341.59	1,452.37	8.2%

Тухайлбал, тухайн төсөл, арга хэмжээний төсөвт өртгөөс улсын төсвийн хувьд 238.92 тэрбум төгрөг, орон нутгийн төсөв 229.36 тэрбум төгрөг, өөрийн хөрөнгө 947.54 тэрбум төгрөг, бусад эх үүсвэр 36.56 тэрбум төгрөгөөр бага дүнгээр гэрээ байгуулах эрх олгосон байна.

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт (УТХО)-ын төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааны талаар:

Цахим системээр <https://encoded-592c9deb-987b-4562-aa3c-9fa3d37d83e9.uri/http%3a%2f%2fwww.tender.gov.mn>-ээр 2025 онд 38 захиалагч 2,279.49 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 255 төсөл, арга хэмжээний тендер шалгаруулалт зохион байгуулагдахаар төлөвлөгдсөн. Үүнээс 2,221.86 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 245 төсөл, арга хэмжээний тендер шалгаруулалт зарлаж, 407 оролцогчтой 1,925.91 тэрбум төгрөгийн гэрээ байгуулах эрх олгож, 114.49 тэрбум төгрөгийн хэмнэлт гаргаж ажилласан байна.

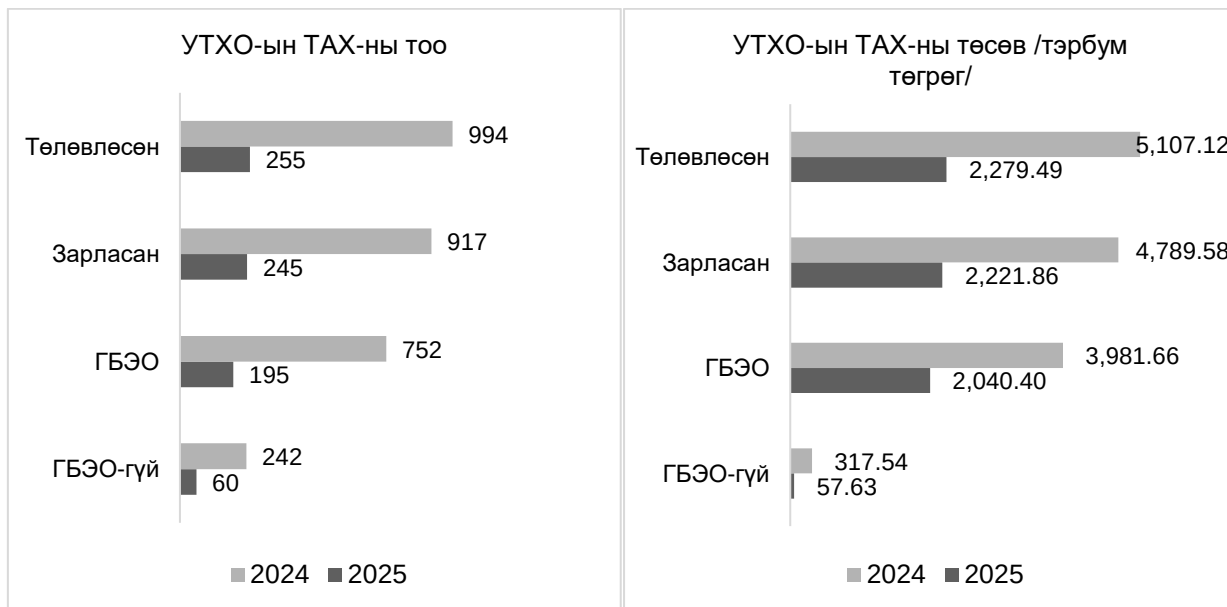

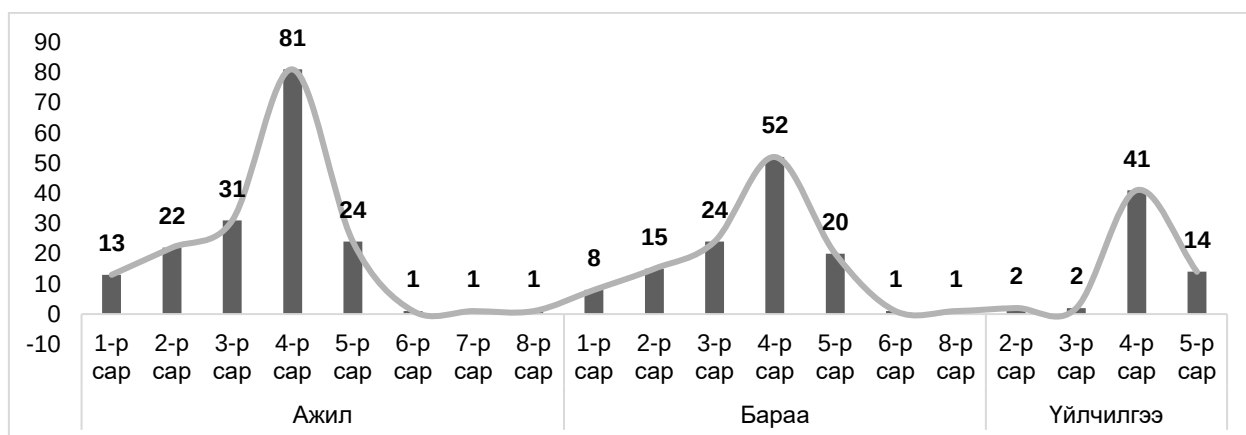
График 8. УТХО-ын төсөл, арга хэмжээний тоо, төсөвт өртөг

Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын 2025 оны улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний тендер шалгаруулалтын төлөвлөлт, хэрэгжилтийн жагсаалтаас харахад 2025 онд Зам, тээврийн сайд 1,143.55 тэрбум төгрөг (50.1%), Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын сайд 357.69 тэрбум төгрөг (15.7%), Эрчим хүчний сайд 282.58 тэрбум төгрөг (12.4%)-ийн худалдан авалт төлөвлөж хэрэгжүүлсэн нь нийт төсвийн 78.2%-тай тэнцүү байна.

2025 онд амжилттай хэрэгжсэн тендер шалгаруулалтын төсөв болон гэрээ байгуулах эрх олгосон үнийн харьцуулалтаас харахад 20 төсвийн ерөнхийлөн захирагч нийт 114.49 тэрбум төгрөгийн хэмнэлт гаргасан байна.

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний тендер шалгаруулалт зарласан хугацаа болон бараа, ажил, үйлчилгээ гэсэн ангиллаар үзлээ. Цахим системд 255 төсөл, арга хэмжээний тендер шалгаруулалтад холбогдох 354 зарлал нийтлэгдсэн байна. Төсөл, арга хэмжээний тоо болон зарлалын тоо зөрүүтэй буюу зарлалын тоо олон байгаа нь тухайн төсөл, арга хэмжээ нь багцад хуваагдсан, эсхүл амжилтгүй болсноор дахин зарлагдсан тохиолдлыг илэрхийлнэ. Иймд цахим систем дэх зарлалаас харвал нийт ажлын тендер шалгаруулалтын зарлал 174 байх бөгөөд үүнээс 136 буюу 78.2 хувь нь 3, 4, 5 дугаар сар нийтлэгдсэн байна. Бараа, үйлчилгээний хувьд нийт зарлалын 153 нь 3-аас 5 дугаар сард цахим системд нийтлэгдсэн байх бөгөөд энэ нь нийт бараа, үйлчилгээний тендер шалгаруулалтын 85%-ийг эзэлж байна.

График 9. УТХО-ын төсөл, арга хэмжээний ТШ зарласан хугацаа, ангиллаар

Хуулийн дагуу төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэгчийг нээлттэй тендер шалгаруулалтын аргаар сонгох тохиолдолд зарлах, хянан үзэх, үнэлэх, захиалагч шийдвэр гаргах болон гэрээ байгуулах хүртэл (Захиалагч, Монополын эсрэг газар, Сангийн яамд гомдол гараагүй гэж үзвэл) хамгийн багадаа ажлын 36 өдөр буюу ойролцоогоор календарийн 50 хоног шаардлагатай байдаг. Хэрэв гомдол гарсан тохиолдолд уг хугацаа багадаа ажлын 10 өдрөөр уртсах боломжтой. 2025 онд тендер шалгаруулалт зарласан огнооноос үр дүн (шийдвэр) нийтэлсэн захиалагчийн дундаж хугацаа хуанлийн 48.7 хоног байсан бөгөөд хуулиар уг шийдвэр нийтлэгдсэнээс хойш ажлын 6 өдрийн дараа шалгарсан оролцогчтой гэрээ байгуулах боломжтой болно.

Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1.1 дэх заалтад “батлагдсан төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааг жил бүрийн 05 дугаар сарын 31-ний өдрийн дотор бүрэн дуусгах;” гэж, 13.1.2 дахь заалтад “энэ хуулийн 13.1.1-д заасан хугацаанд худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулж дуусгаагүй бол төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтийг төсвийн хэмнэлтэд тооцох;” гэж тус тус заасан.

Дээрх графикаас үзвэл улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний тендер шалгаруулалтын зарлал 3-аас 5 дугаар сард зарлагдсан (289, 85%) байх бөгөөд хуулийн дээрх заалт, хугацаанаас үзвэл 3–4 дүгээр сард зарлагдсан төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагаа нь хэмнэлтэд тооцогдох, 5 дугаар сард зарлагдсан тендер шалгаруулалтууд хуулийн хугацаанд багтахгүй тул санхүүжилт татагдах боломжтой байсан байх тул улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэгч сонгох тендер шалгаруулалтыг улсын төсөв батлагдсан даруйд эхлүүлэх шаардлагатай байна.

Хүснэгт 8. УТХО-ын төсөл, арга хэмжээний ТШ-ын төлөвлөлт, хэрэгжилт

ТЕЗ	Төлөвлөсөн (Тоо)	Төлөвлөсөн (Төсөв)	Зарласан	Зарласан (Төсөв)	ГБЗО (тоо)	ГБЗО дүн	Хэмнэлт
Авлигатай тэмцэх газрын дарга	3	2.36	3	2.36	3	2.29	0.08
Аж үйлдвэр, эрдэс баялгийн сайд	1	0.98	1	0.98	1	0.78	0.20
Байгаль орчин, уур амьсгалын өөрчлөлтийн сайд	5	22.97	4	14.78	4	15.50	(0.72)
Боловсролын сайд	34	35.20	33	30.69	32	25.69	4.22
Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд	4	40.89	4	40.89	4	36.46	4.43
Зам, тээврийн сайд	16	1,143.55	16	1,143.55	15	1,093.70	34.71
Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газрын дарга	8	4.40	7	3.44	5	2.50	0.31
Ерөнхий аудитор	1	1.18	1	1.18			
Ерөнхий сайд	1	1.55	1	1.55	1	1.43	0.11
Ерөнхийлөгчийн тамгын газрын дарга	2	1.00	2	1.00	2	0.69	0.31
Боомтын сэргэлтийн үндэсний хорооны дарга	3	8.10	3	8.10	3	5.57	2.53
Шадар сайд /Бүсчилсэн хөгжил, онцгой байдал/	3	11.40	3	11.40	3	10.89	0.51
Сангийн сайд	15	24.87	14	24.26	13	20.57	3.21
Санхүүгийн зохицуулах хорооны дарга	1	0.25	1	0.25	1	0.24	0.01
Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын сайд	2	21.05	2	21.05	1	1.85	-
Улсын дээд шүүхийн ерөнхий шүүгч	3	6.55	3	6.55	3	3.01	3.54
Улсын ерөнхий прокурор	1	3.81	1	3.81	1	3.80	0.01
Үндэсний статистикийн хорооны дарга	1	2.00	1	2.00	1	1.80	0.20
Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын сайд	59	357.69	58	352.45	47	274.26	4.13
Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд	6	66.39	5	36.77	5	24.46	12.31
Хүний эрхийн үндэсний комиссын дарга	1	2.71	1	2.71	1	2.27	0.44
Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд	3	11.40	3	11.40	3	9.13	2.27
Хяналт, үнэлгээний үндэсний хорооны дарга	1	2.41	1	2.41	1	2.34	0.07
Цахим хөгжил, инновац, харилцаа холбооны сайд	3	19.25	3	19.25	2	12.85	5.20

Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн дарга	6	68.19	6	68.19	6	56.35	11.85
Шүүхийн сахилгын хороо	1	0.30	1	0.30	1	0.30	-
Эдийн засаг, хөгжлийн сайд	40	27.78	38	27.23	20	16.45	(0.21)
Эрүүл мэндийн сайд	21	108.69	19	100.73	6	35.04	7.90
Эрчим хүчний сайд	10	282.58	10	282.58	10	265.70	16.88
Бүгд	255	2,279.49	245	2,221.86	195	1,925.91	114.49

Худалдан авах ажиллагааны төрөл

Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнөөс үзвэл 2025 онд нийт 20,433 төсөл, арга хэмжээний 6,476 буюу 31.7 хувь ажил, 10,966 буюу 53.7 хувь ажил, 2,991 буюу 14.6 хувь үйлчилгээ байна. Төсөвт өртгөөр үзвэл ажил 34,732.82 тэрбум төгрөг буюу 75.2 хувь, бараа 6,987.32 тэрбум төгрөг буюу 15.1 хувь, үйлчилгээ 4,490.60 тэрбум төгрөг буюу 9.72 хувийг тус тус эзэлж байна. Ажлын тоо хэмжээ төлөвлөгөөний 31.7 хувийг эзэлж байгаа боловч нөгөө талаас төсөв өртгийн 75.2 хувьтай тэнцүү байна.

Хэрэгжилтээр харвал нийт ажлын хувьд 63.9 хувь буюу 4,136 төсөл, арга хэмжээнд гүйцэтгэгч шалгарсан нь тухайн төсөвт өртгийн 34.5 хувь, барааны 70.0 хувь буюу 7,677 төсөл, арга хэмжээнд гүйцэтгэгч шалгарсан нь тухайн төсөвт өртгийн 72.5 хувь, үйлчилгээний 51.4 хувь буюу 1,538 төсөл, арга хэмжээнд гүйцэтгэгч шалгарсан нь төсөвт өртгийн 16.7 хувийг тус тус эзэлж байна.

Дээрх мэдээллээс үзэхэд барааны төрлийн тендер шалгаруулалт ажлын тендер шалгаруулалтаас хоёр дахин, үйлчилгээний тендер шалгаруулалтаас 4.5 дахин амжилттай болсон байна.

Хүснэгт 9. Худалдан авах ажиллагааны хэрэгжилт, төрлөөр

Төрөл	Төлөвлөсөн	ГБЭО	Зөрүү /тоо/	Харьцаа /тоо/	Төлөвлөсөн төсөвт өртөг	ГБЭО ТАХ-ний төсөвт өртөг	Зөрүү /төсөвт өртөг/	Харьцаа /төсөвт өртөг/
Ажил	6,476	4,136	(1,667)	63.9%	34,732.82	11,978.81	(12,732.05)	34.5%
Бараа	10,966	7,677	(2,094)	70.0%	6,987.32	5,067.05	(493.19)	72.5%
Үйлчилгээ	2,991	1,538	(1,088)	51.4%	4,490.60	748.10	(228.78)	16.7%
Бүгд	20,433	13,351	(4,849)	65.3%	46,210.74	17,793.96	(13,454.02)	38.5%

Тайлант хугацаанд 15,584 тендер шалгаруулалт зарлаж, 13,351 тендер шалгаруулалтад гэрээ байгуулах эрх олгосон бол 2,233 тендер шалгаруулалт зарлагдсан бөгөөд зарласан тендер шалгаруулалтын 14 хувьд үр дүн гараагүй, амжилтгүй болсон байна. Үүнийг худалдан авах ажиллагааны төрлөөр ангилбал 673 ажил, 1,195 бараа, 365 үйлчилгээ байна. Үр дүн гараагүй, амжилтгүй болсон тендер шалгаруулалтын 53.5%-ийг барааны тендер шалгаруулалт эзэлж байна.

Нөгөөтээгүүр, 4,849 төсөл, арга хэмжээний тендер шалгаруулалтыг огт зарлаагүй бөгөөд төлөвлөгөөний 23.7%-тай тэнцүү байна. Зарлаагүй тендер шалгаруулалтыг бараа, ажил, үйлчилгээгээр авч үзвэл нийт ажлын тендер шалгаруулалт 6,476 төлөвлөснөөс 1,667 (25.7%)-ийг, барааны тендер шалгаруулалт 10,966 төлөвлөснөөс 2,074 (19.1%)-ийг, үйлчилгээний тендер шалгаруулалт 2,991 төлөвлөснөөс 1,088 (36.4%)-ийг тус тус зарлаагүй байна.

Зарласан хугацаагаар үзвэл ажлын тендер шалгаруулалтын 23.2 хувийг нэгдүгээр улиралд, 54.2 хувийг хоёрдугаар улиралд, 13.4 хувийг гуравдугаар улиралд, 9.2 хувийг дөрөвдүгээр улиралд зарласан; барааны тендер шалгаруулалтын 32.9 хувийг нэгдүгээр улиралд 38.4 хувийг хоёрдугаар улиралд, 15.8 хувийг гуравдугаар улиралд, 12.7 хувийг дөрөвдүгээр улиралд зарласан; үйлчилгээний тендер шалгаруулалтын 19.3 хувийг нэгдүгээр улиралд, 46.2 хувийг хоёрдугаар улиралд, 18.6 хувийг гуравдугаар улиралд, 15.8 хувийг дөрөвдүгээр улиралд зарласан байна.

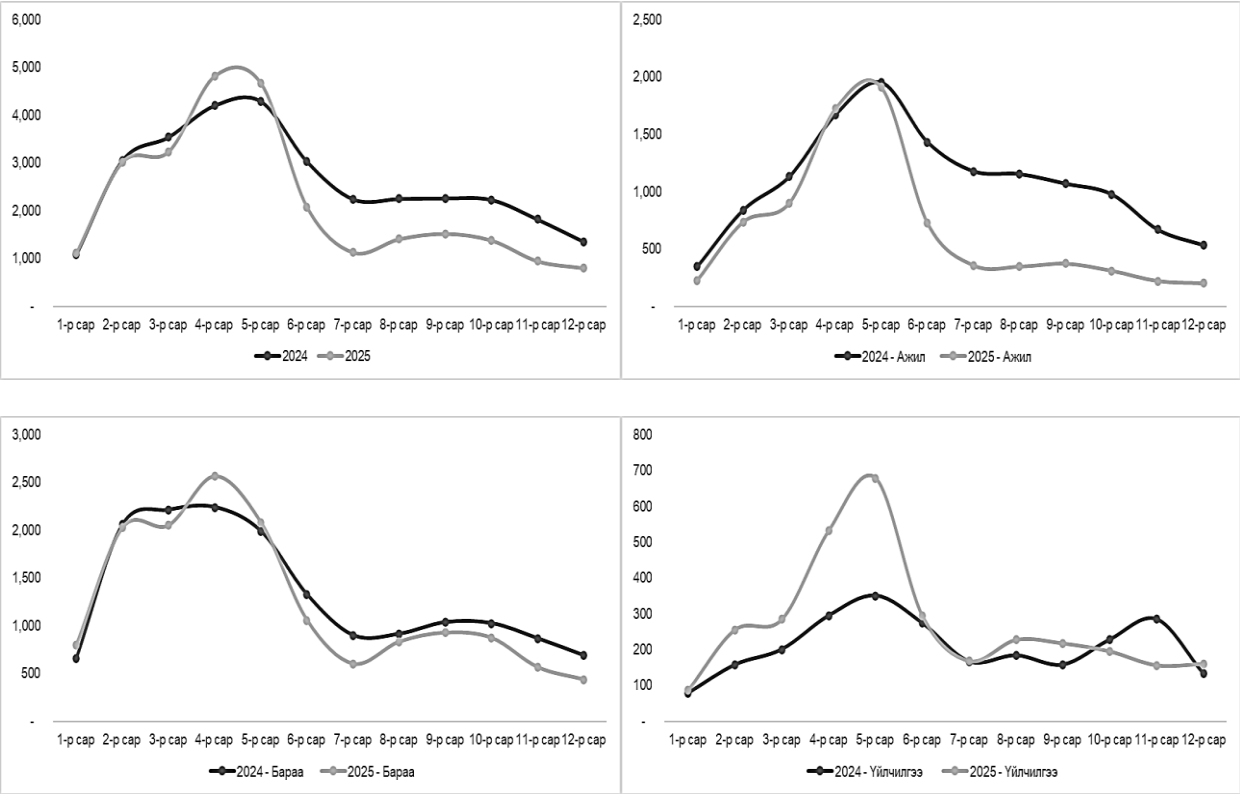

График 10. ТШ зарласан байдал, сараар

Тайлант хугацаанд нийт 15,584 тендер шалгаруулалт зарлахад давхардаагүй тоогоор 7,739 иргэн, аж, ахуйн нэгж оролцож, 5,236 иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага ямар нэг байдлаар гэрээ байгуулах эрх авч шалгарсан байгаа бол 2,503 иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага огт шалгарч чадаагүй байна. Гэрээ байгуулах эрх аваагүй буюу нэг ч тендер шалгаруулалтад шалгараагүй иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллага 32 хувийг эзэлж байна. Нөгөө талаас зарласан боловч амжилтгүй болсон, үр дүн гараагүй тендер шалгаруулалт 2025 онд 2,233, төлөвлөсөн боловч зарлаагүй тендер шалгаруулалт 4,849 байна.

Хүснэгт 10. ТШ зарласан байдал, төрлөөр

Төрөл	Зарласан ТАХ-ний тоо	ГБЭО буюу амжилттай ТАХ-ний тоо	Зарласан боловч амжилтгүй ТАХ-ний тоо	Зарлагдааг үй ТАХ-ний тоо	Нийт оролцогч /давхардаа гүй	Шалгарсан оролцогч /давхардаа гүй/	Нэг ч ТШ-д шалгарааг үй оролцогч /давхардаа гүй/
2024							
Ажил	6,555	5,610	945	2,396	3,269	2,308	961
Бараа	8,935	7,686	1,249	2,304	4,534	2,971	1,563
Үйлчилгээ	1,504	1,257	247	934	1,359	888	471

Бүгд	16,994	14,553	2,441	5,634	7,298	5,227	2,071
2025							
Ажил	4,809	4,136	673	1,667	3,194	2,064	1,130
Бараа	8,872	7,677	1,195	2,094	4,813	3,024	1,789
Үйлчилгээ	1,903	1,538	365	1,088	1,627	984	643
Бүгд	15,584	13,351	2,233	4,849	7,739	5,236	2,503

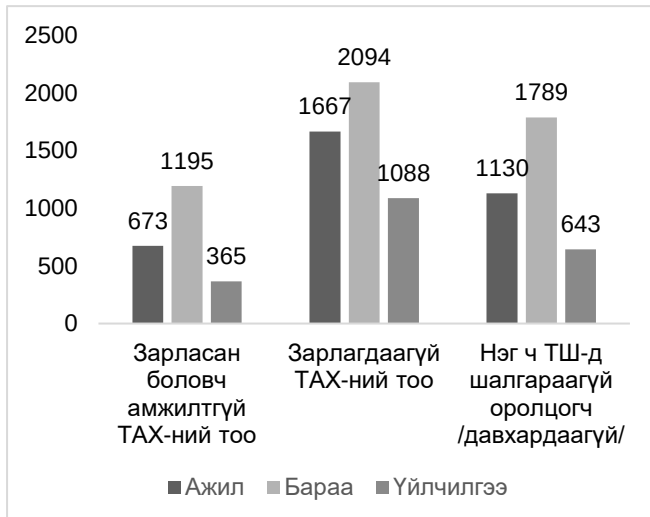

График 11. ТШ-ын хэрэгжилт, төрлөөр

Худалдан авах ажиллагааны арга

Хуулийн 34 дүгээр зүйлд тендер шалгаруулалтыг 5 аргын дагуу зохион байгуулахаар заасан. Үүнд: нээлттэй, харьцуулалт, нэг эх үүсвэрээс худалдан авах, гэрээ шууд байгуулах, ерөнхий гэрээ байгуулах арга ордог. Нээлттэй болон харьцуулалт, ерөнхий гэрээний арга нь нээлттэй өрсөлдөөнийг дэмждэг бол гэрээ шууд байгуулах болон нэг эх үүсвэрээс худалдан авах арга нь өрсөлдөөн хязгаарлагдмал, цөөн оролцогчийн хүрээнд зохион байгуулагддаг ялгаатай байна.

Засгийн газрын 2024 оны 02 дугаар тогтоолын хавсралтаар батлагдсан “Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр шууд болон харьцуулалтын аргаар худалдан авч болох бараа, ажил, үйлчилгээний төсөвт өртгийн дээд хязгаар”-т харьцуулалтын аргаар худалдан авах төсөвт өртгийн дээд хязгаарыг ажил 150.0 сая төгрөг, бараа, үйлчилгээ 100 сая төгрөг гэж заасан. Харин нэг эх үүсвэрээс худалдан авах арга, гэрээ шууд байгуулах аргыг хуулийн 35, 36 дугаар зүйлд заасан нөхцөлүүд үүссэн тохиолдолд сонгон хэрэглэдэг.

Төлөвлөгөөг худалдан авах ажиллагааны аргаар ангилбал 44,811.59 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 9,216 тендер шалгаруулалтыг нээлттэй аргаар, 621.93 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 10,315 тендер шалгаруулалтыг харьцуулалтын аргаар, 643.61 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 261 тендер шалгаруулалтыг нэг эх үүсвэрээс худалдан авах аргаар, 133.61 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 641 тендер шалгаруулалтыг гэрээ шууд байгуулах аргаар зохион байгуулахаар тусгасан байна.

Төсөвт өртгөөр авч үзвэл 96.8%-ийг нээлттэй тендер шалгаруулалтын аргаар, 1.35%-ийг харьцуулалтын аргаар, 1.39 хувийг нэг эх үүсвэрээс худалдан

авах аргаар, 0.29%-ийг гэрээ шууд байгуулах аргаар явуулахаар төлөвлөсөн байна. Тоо хэмжээгээр үзвэл 45.10%-ийг нээлттэй тендер шалгаруулалтын арга, 50.48%-ийг харьцуулалтын арга, 1.28%-ийг нэг эх үүсвэрээс худалдан авах арга, 3.14%-ийг гэрээ шууд байгуулах аргыг хэрэглэхээр заасан байна.

Үүнээс тайлант хугацаанд нээлттэй аргаар 17,352.23 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 6,478 тендер шалгаруулалт, харьцуулалтын аргаар 432.45 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 6,859 тендер шалгаруулалт, нэг эх үүсвэрээс худалдан авах аргаар 2.39 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 3 тендер шалгаруулалт, гэрээ шууд байгуулах аргаар 11.77 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 10 тендер шалгаруулалт тус тус зохион байгуулсан байна.

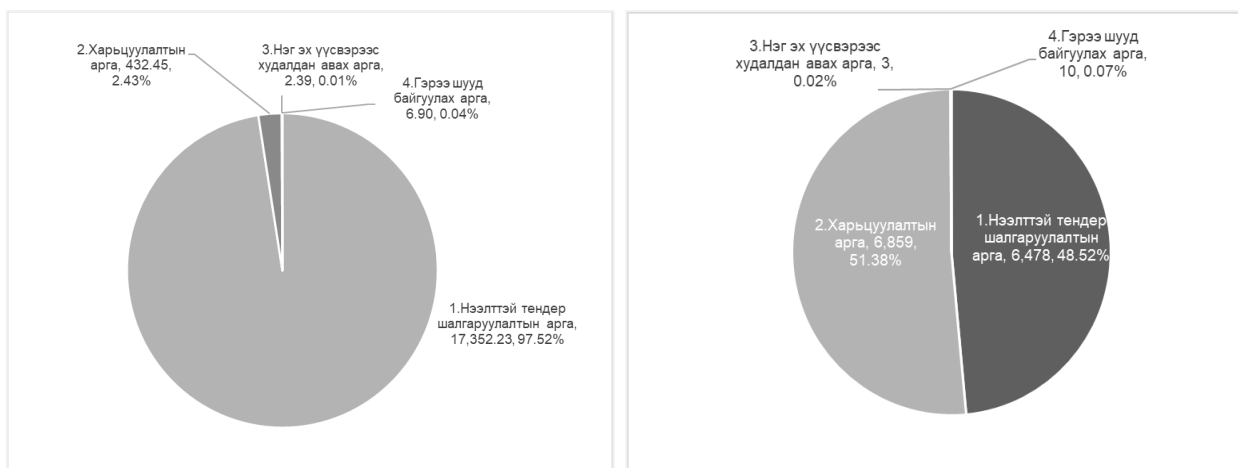

График 12. ТШ-ын хэрэгжилт, аргаар

Дээрх графикаас харвал нийт гэрээ байгуулах эрх олгосон 13,351 тендер шалгаруулалтаас 13,337 буюу 99.9 хувь, төсөвт өртгийн 17,793.96 тэрбум төгрөг 17,784.68 буюу 99.9 хувь өрсөлдөөнийг дэмжсэн худалдан авах ажиллагааны аргаар зохион байгуулагдсан байна.

Хуулийн 18 дугаар зүйлд зааснаар цахим системээр тендер шалгаруулалт явуулахад захиалагч энэ тухай зарлал нийтэлдэг. Хэрэв тендер шалгаруулалт амжилтгүй болсон тохиолдолд уг зарлалыг дахин нийтлэх бөгөөд зарлалын тоо төсөл, арга хэмжээ, тендер шалгаруулалтын тооноос илүү байдаг.

Цахим системээр 2025 онд зохион байгуулсан 15,584 төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэгч сонгох хүрээнд тендер шалгаруулалт явуулах тухай 26,149 зарлал нийтлэгдсэн нь төсөл, арга хэмжээний тооноос 68%-аар өндөр байна. Тус үзүүлэлт 2024 онд 85%-тай байсан бөгөөд 2025 онд төсөл, арга хэмжээний тоо, зарлалын тооны харьцаа 17%-аар буурсан нь төсөл, арга хэмжээний дахин зарлагдсан байдал багсаж буйг харуулж байгаа боловч зарим тендер шалгаруулалт олон удаа дахин зарлагдаж, анхны зарлал амжилтгүй болсныг илэрхийлж байна.

Цахим системд нээлттэй тендер шалгаруулалтын аргаар 7,475 тендер шалгаруулалт явуулахад 11,849 удаа зарлал, харьцуулалтын аргаар 8,034 тендер шалгаруулалтад явуулахад 14,165 зарлал, гэрээ шууд байгуулах аргаар 26 тендер шалгаруулалт явуулахад 30 зарлал, нэг эх үүсвэрээс худалдан авах аргаар 12 тендер шалгаруулалт явуулахад 24 зарлал тус тус нийтлэгдсэн байна.

Хүснэгт 11. ТШ зарласан байдал, дундаж, төрлөөр

Аргын нэр	Зарласан ТШ-ын тоо	Нийтэлсэн зарлал	Нэг ТШ-д ногдох дундаж зарлал	Зарласан ТШ-ын тоо	Нийтэлсэн зарлал	Нэг ТШ-д ногдох дундаж зарлал
	2024 он			2025 он		
1.Нээлттэй тендер шалгаруулалтын арга	8,529	14,570	1.7	7,475	11,849	1.6
2.Харьцуулалтын арга	8,411	16,714	1.9	8,034	14,165	1.8
3.Гэрээ шууд байгуулах арга	25	58	2.3	26	30	1.2
4.Нэг эх үүсвэрээс худалдан авах арга	4	6	1.5	12	24	2.0
Бүгд	16,994	31,410	1.8	15,584	26,149	1.7

Хүснэгтээс 2024, 2025 оны нэг тендер шалгаруулалтад ногдох дундаж зарлалын тоог харьцуулбал нээлттэй тендер шалгаруулалтын арга 1.7-оос 1.6, харьцуулалтын арга 1.9-ээс 1.8, бүх аргын хувьд 1.8-аас 1.7 болж буурсан төлөв ажиглагдсан, өөрөөр хэлбэл дахин зарлагдах давтамж 0.1 хувиар буурсан байна.

Нээлттэй болон харьцуулалтын аргаар нийт 15,509 тендер шалгаруулалт зарлахад 7,739 оролцогчоос 65,937 тендер ирүүлсэн байна. Үүнээс 22,470 тендэрт гэрээ байгуулах эрх олгож (ГБЭО), 42,890 тендерээс татгалзсан байна. Нээлттэй тендер шалгаруулалтад 45,368 тендер ирснээс 14,189-д гэрээ байгуулах эрх олгож, 30,858-аас татгалзсан; харьцуулалтын тендер шалгаруулалтад 20,569 тендер ирснээс 8,281-д гэрээ байгуулах эрх олгож, 12,032-оос татгалзсан байна.

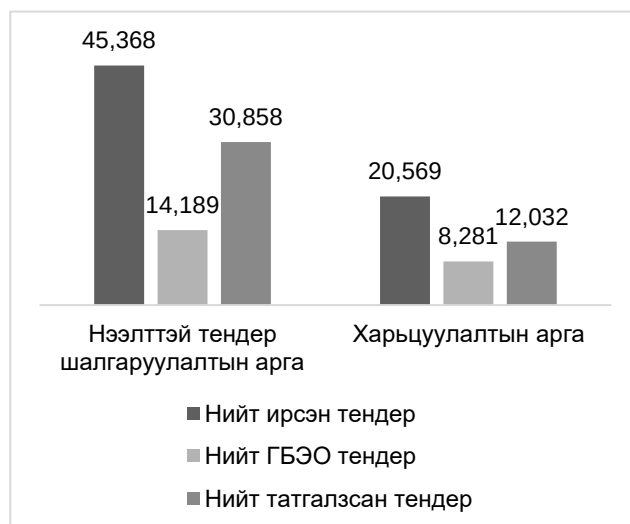
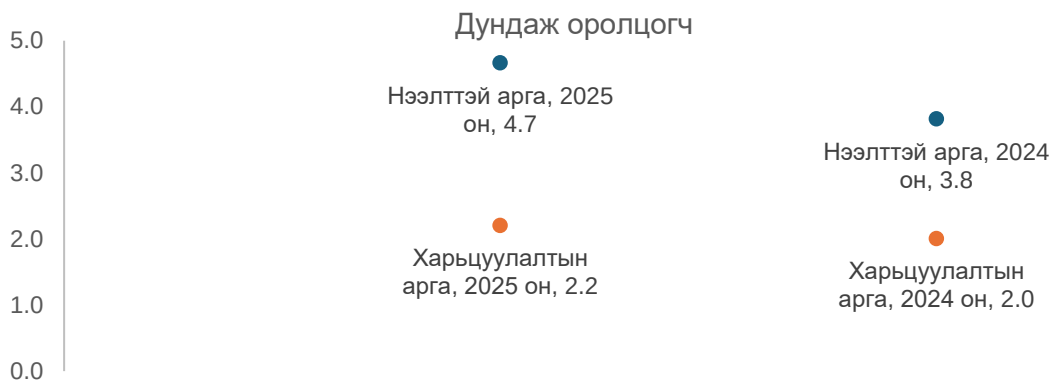

График 13. Оролцогчдоос ирүүлсэн тендер, үр дүн

Нийт тендер шалгаруулалтад ирж буй тендерийн дундаж буюу оролцогчийн дундаж 2025 онд 3.5, 2024 онд 3.0 байх бөгөөд оролцогчийн тоо 0.5-аар нэмэгдсэн байна. Худалдан авах ажиллагааны аргаар авч үзвэл нээлттэй тендер шалгаруулалтын дундаж оролцогч 4.7, харьцуулалтын аргын тендер шалгаруулалтын дундаж оролцогч 2.2 байна.

График 14. Оролцогчийн дундаж

Худалдан авах ажиллагааны гомдол

Тайлант хугацаанд хуулийн 59 дүгээр зүйлийн 59.1 дэх хэсэгт заасны дагуу зарласан нийт тендер шалгаруулалтын 10 хувь буюу 1,557 төсөл, арга хэмжээтэй холбоотой оролцогчдоос гаргасан 2,284 гомдлыг³ Сангийн яам хянан шийдвэрлэсэн байна. Харин хуулийн 58 дугаар зүйлийн 58.1 дэх хэсэг⁴, 60 дугаар зүйлийн 60.1 дэх хэсэгт⁵ тус тус заасны дагуу тайлант хугацаанд оролцогчдоос 405 төсөл, арга хэмжээтэй холбоотой гомдол гаргасныг Монополын эсрэг газар хянан шийдвэрлэсэн байгаа бол Захиргааны хэргийн Анхан шатны шүүхэд 107 төсөл, арга хэмжээтэй холбоотой 114 нэхэмжлэл гаргасан байна.

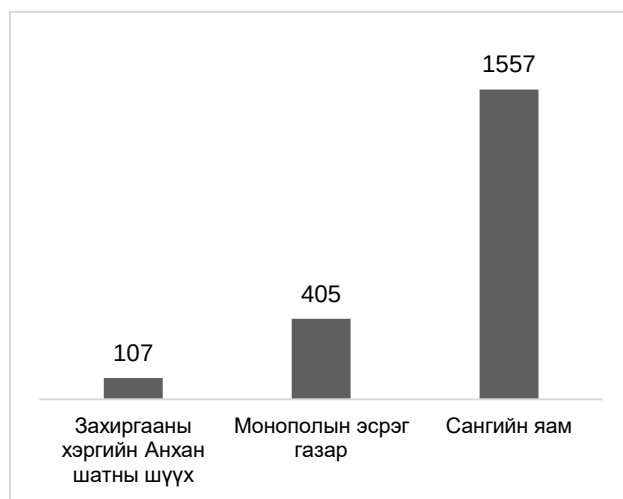

График 15. Гомдол гаргасан төсөл, арга хэмжээний тоо.

Захиргааны хэргийн Анхан шатны шүүх, Монополын эсрэг газарт гаргасан гомдлыг хянан шийдвэрлэсэн байдал:

Тайлант хугацаанд Захиргааны хэргийн Анхан шатны шүүхэд нийт 114 нэхэмжлэл гаргаснаас 22 нэхэмжлэлийг хүлээн авахаас татгалзаж, 11

³Хуулийн 59.1.Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага захиалагчийн энэ хуулийн 28.1-д заасан шийдвэрийг эс зөвшөөрсөн гомдлыг уг шийдвэр гарснаас хойш ажлын таван өдрийн дотор, захиалагчид гаргасан гомдлыг хуульд заасан хугацаанд шийдвэрлээгүй тухай гомдлыг энэ хуулийн 57.3-т заасан хугацаа өнгөрснөөс хойш ажлын таван өдрийн дотор тус тус хүлээн авна.

⁴Хуулийн 58.1.Өрсөлдөөний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага тендер шалгаруулалтын баримт бичиг өрсөлдөөн хязгаарласан тухай сонирхогч этгээдийн үндэслэл бүхий гомдлыг тендерийн нээлтээс нээлттэй тендер шалгаруулалтын хувьд ажлын таваас доошгүй өдрийн өмнө, тендер шалгаруулалтын бусад аргын хувьд ажлын гурваас доошгүй өдрийн өмнө тус тус хүлээн авна.

⁵Хуулийн 60.1.Сонирхогч этгээд, эсхүл оролцогч гомдол хянан шийдвэрлэх байгууллагын, эсхүл худалдан авах ажиллагааны улсын ерөнхий байцаагчийн шийдвэрийг эс зөвшөөрвөл гомдлоо шүүхэд гаргаж болно.

нэхэмжлэлийг буцаасан байна. Харин 87 хэргийг хүлээн авч, 12 хэрэг хянан шийдвэрлэгдэх ажиллагаанд байна. (Хүснэгт 12.)

Хүснэгт 12.ТШ-тай холбоотой Захиргааны хэргийн Анхан шатны шүүхийн маргааны тоо, оноор

Он	2020	2021	2022	2023	2024	2025
НИЙТ ГОМДОЛ, МАРГААН	73	63	59	62	122	114
Үүнээс: УТХО-ын төсөл, арга хэмжээний гомдол, маргаан	6	16	16	8	24	6
Үүнээс:						
• Нэхэмжлэгч нэхэмжлэлээсээ татгалзсан	4	2	2	-	6	28
• Нэхэмжлэлийг бүхэлд нь хэрэгсэхгүй болгосон	2	11	13	6	8	46
• Нэхэмжлэлийн шаардлагын зарим хэсгийг хангасан	-	2	1	-	1	5
• Нэхэмжлэлийн шаардлагыг бүхэлд нь хангасан	-	1	-	2	9	9

Тайлант хугацаанд Монополын эсрэг газарт нийт 503 гомдол гаргаснаас 414 буюу 82 хувь нь хууль зөрчсөн гэж шийдвэрлэгдсэн бол 79 буюу нийт гомдлын 16 хувийг хууль зөрчөөгүй гэж шийдвэрлэсэн байна.

Сангийн яаманд гаргасан гомдлыг хянан шийдвэрлэсэн байдал:

Цахим системд бүртгэлтэй 7,739 оролцогчоос 1,266 нь 2025 онд Сангийн яаманд гомдол гаргасан нь нийт бүртгэлтэй оролцогчдын 16.4 хувийг эзэлж байна. Үүнийг 2024 онтой харьцуулж үзвэл цахим системд бүртгэлтэй оролцогчдын тоо 7,298-аас 7,739 болж 6 хувиар өссөн бол Сангийн яаманд гомдол гаргасан оролцогчдын тоо 1,098-аас 1,266 болж 15.3 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна.

Тендер шалгаруулалттай холбоотой гомдлыг захиалагчийн ангиллаар авч үзвэл 2025 оны байдлаар төрийн өмчит, өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн зохион байгуулсан тендер шалгаруулалтын 17.7 хувьд гомдол гарсан нь хамгийн өндөр үзүүлэлттэй байгаа бол нийслэл 10.1 хувь, Засгийн газрын харьяа байгууллага 9.1 хувь, бусад төсвийн байгууллага 9.3 хувь, аймгийн захиалагчдын 6.9 хувьд тус тус гомдол гарсан байна.

Дээрх үзүүлэлтийг 2024 онтой харьцуулахад төрийн өмчит, өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн гомдлын эзлэх хувь 15.1 хувиас 17.7 хувь болж өссөн, нийслэлийн захиалагчдын хувьд 9.0 хувиас 10.1 хувь болж нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байна. Харин аймаг болон зарим төсвийн байгууллагын хувьд оролцогчдоос гаргасан гомдлын хувь буурсан үзүүлэлттэй байна.

Нийт дүнгээр авч үзвэл 2024 онд нийт тендер шалгаруулалтын 9.4 хувьд гомдол гарч байсан бол 2025 онд 10.0 хувь болж өссөн байгааг харуулж байна (Хүснэгт 13).

Хүснэгт 13. Гомдлын харьцаа

Он	2024			2025		
Захиалагч	Зарласан	Гомдол гарсан	Харьцаа	Зарласан	Гомдол гарсан	Харьцаа
Аймаг	5,606	425	7.6%	4,916	341	6.9%
Бусад ТЕЗ	583	38	6.5%	589	55	9.3%
Засгийн газар	6,055	542	9.0%	5,577	508	9.1%

Нийслэл	2,113	191	9.0%	1,902	193	10.1%
Төрийн өмчийн болон оролцоотой	2,637	398	15.1%	2,600	460	17.7%
Бүгд	16,994	1,594	9.4%	15,584	1,557	10.0%

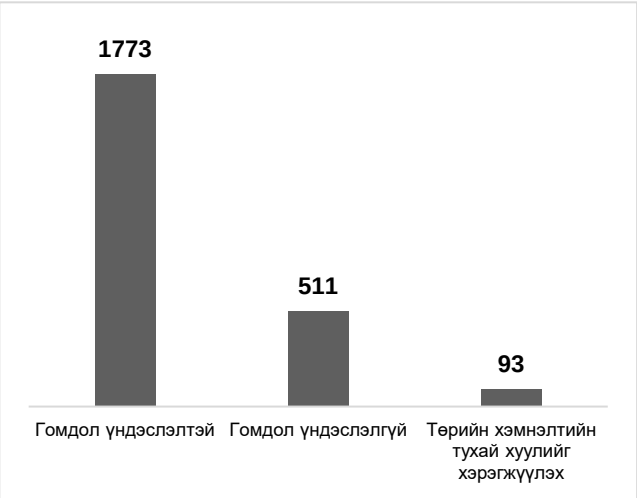
Тайлант хугацаанд оролцогчдоос тендер шалгаруулалттай холбогдуулан Сангийн яаманд гаргасан нийт 2,284 гомдлыг хянан шийдвэрлэснээс 1,773 гомдол нь үндэслэлтэй, 511 гомдол нь үндэслэлгүй буюу захиалагчийн шийдвэр үндэслэлтэй гэсэн шийдвэр гарсан. Харин 2024 онд нийт 2,178 гомдол хянан шийдвэрлэснээс 1,755 гомдол нь үндэслэлтэй, 423 гомдол нь үндэслэлгүй гэсэн шийдвэр гарсан байна (Хүснэгт 14).

Хүснэгт 14. Хянан шийдвэрлэсэн гомдол, гомдол гаргасан оролцогчдын тоо, оноор

Он	Шийдвэрлэсэн гомдол	Гомдол үндэслэлтэй	Гомдол үндэслэлгүй	Бүртгэлтэй оролцогч	Гомдол гаргасан оролцогч
2024	2,178	1,755	423	7,739	1,098
2025	2,284	1,773	511	7,298	1,266

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын санхүүжилтээр 2025 онд 245 тендер шалгаруулалт зарласнаас 24.9 хувь буюу 61-д нь гомдол гарсан байна.

График 17. Гомдлын шийдвэр, 2025 он.

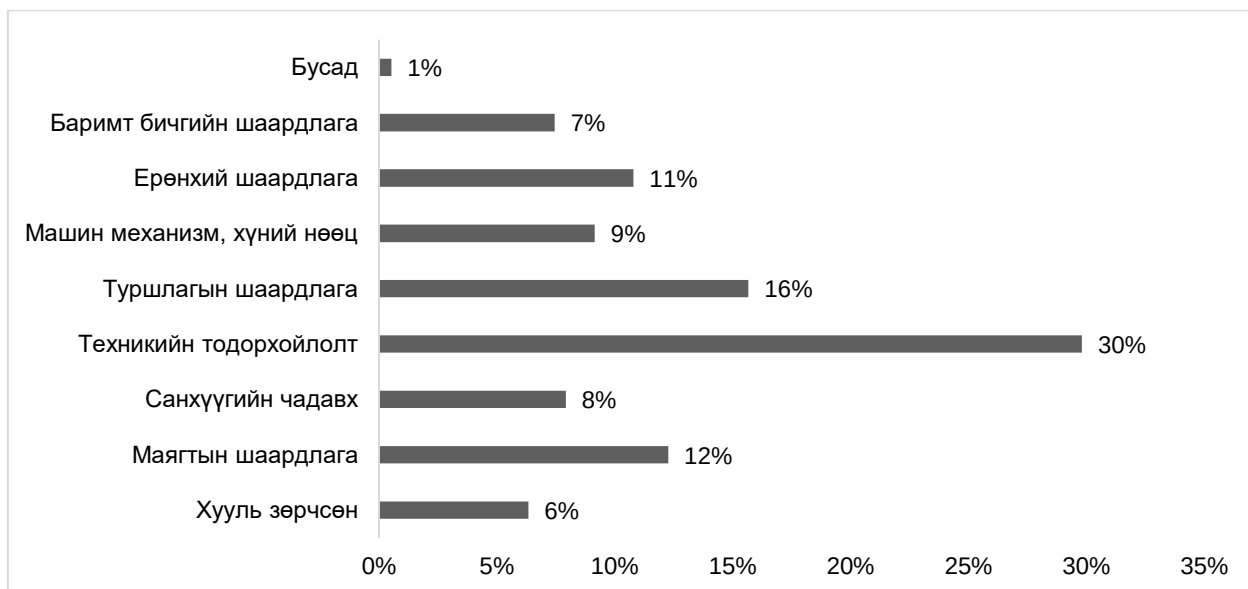

Түүнчлэн Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1 дэх хэсэгт “Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтийг зохион байгуулахад дараах журмыг баримтална: 13.1.1. батлагдсан төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааг жил бүрийн 05 дугаар сарын 31-ний өдрийн дотор бүрэн дуусгах; 13.1.2. энэ хуулийн 13.1.1-д заасан хугацаанд худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулж дуусгаагүй бол төсөл, арга хэмжээний

санхүүжилтийг төсвийн хэмнэлтэд тооцох” гэж заасны дагуу захиалагчид санхүүжилтийн эх үүсвэрийг төсвийн хэмнэлтэд тооцож, гэрээ байгуулахгүй байх талаар мэдэгдэж ажилласан (График 17).

Оролцогчдоос Сангийн яаманд гаргасан гомдлыг ангиллаар авч үзвэл хуулийн 12 дугаар зүйлд заасан бараа, ажил, үйлчилгээний техникийн тодорхойлолт, 17 дугаар зүйлд заасан туршлагын шаардлага болох ижил төстэй бараа, ажил, үйлчилгээний гэрээний мэдээлэлтэй холбоотой асуудлаар голчлон Сангийн яаманд хандсан байна.

График 16. Оролцогчдоос гаргасан гомдлын ангилал

Бусад ангиллын хувьд хуулийн 7 дугаар зүйлд заасан оролцогчийн ерөнхий шаардлагыг магадлах баримт бичиг, 16 дугаар зүйлд заасан санхүүгийн чадавх, 17 дугаар зүйлд заасан гэрээний үүргийг гүйцэтгэхтэй холбоотой машин механизм, тоног төхөөрөмж, хүний нөөц зэрэг асуудал хамаарч байна (График 16).

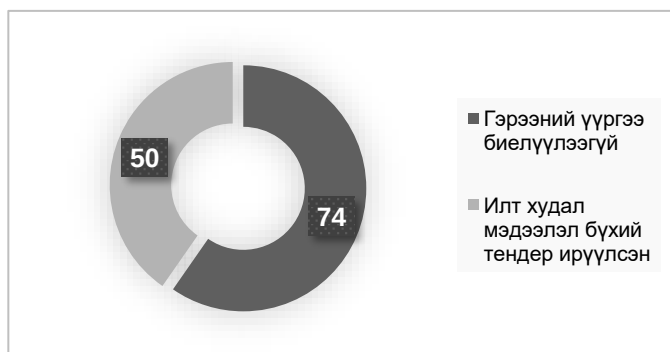
Тендер шалгаруулалтад оролцох эрхээ хязгаарлуулсан этгээдийн жагсаалтын талаар:

Худалдан авах ажиллагаанд оролцоход оролцогчийн ерөнхий болон чадавхын шаардлага, туршлагыг хангах талаар хуурамч баримт бичиг, эсхүл бусад этгээдийн баримт бичгийг өөрчилж тендер ирүүлсэн, улс, орон нутгийн төсөв болон захиалагчийн хөрөнгөөр худалдан авах гэрээний үүргээ гүйцэтгээгүйн улмаас гэрээ цуцлагдсан, гэрээнээс татгалзсан, эсхүл захиалагч хохирол барагдуулахыг шаардсан, худалдан авах гэрээний үүргээ гүйцэтгэхэд мэргэжлийн үйл ажиллагаанд алдаа гаргасныг шүүх, эсхүл эрх бүхий бусад этгээд тогтоосон, давуу эрх авч гэрээ байгуулсан гүйцэтгэгч гэрээний үүрэг гүйцэтгэхэд хөгжлийн бэрхшээлтэй ажилтныг зохих ёсоор оролцуулаагүй, эсхүл давуу эрх тооцуулсан нөхцөлийг биелүүлээгүй тохиолдолд оролцогчийг тендер шалгаруулалтад оролцох эрхээ хязгаарлуулсан этгээдийн бүртгэлд 3 жилийн хугацаатайгаар хамруулдаг.

Төсвийн ерөнхийлөн захирагч, захиалагч, оролцогчоос ирүүлсэн гомдол, хүсэлтэд үндэслэн 2025 онд Сангийн яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга бөгөөд Худалдан авах ажиллагааны улсын ерөнхий байцаагч 3 удаа удирдамж баталж, нийт 43 хуулийн этгээдтэй холбоотойгоор хяналт шалгалтын ажиллагаа явуулсан.

Үүнээс хуурамч бичиг баримттай холбоотой 35, худалдан авах гэрээний үүргийн зөрчилтэй холбоотой 8 хуулийн этгээдтэй холбогдуулж худалдан авах ажиллагааны улсын байцаагчийн дүгнэлт гарч, 20 хуулийн этгээдийг Сангийн сайдын тушаалаар тендер шалгаруулалтад оролцох эрхийг хязгаарласан.

График 18. Эрхээ хязгаарлуулах болсон үндэслэл

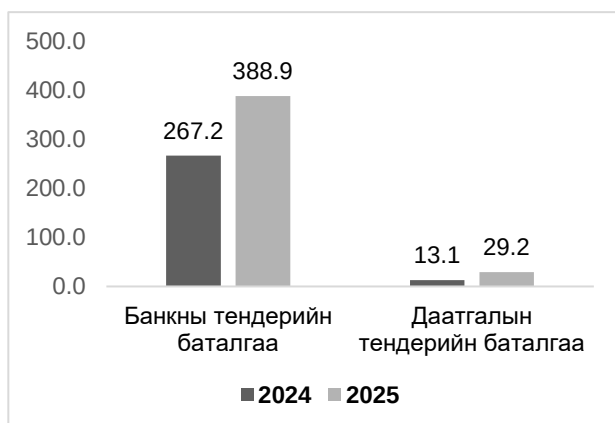
2026 оны эхний улирлын байдлаар тендер шалгаруулалтад оролцох эрхээ хязгаарлуулсан этгээдийн жагсаалтад нийт 124 хуулийн этгээд бүртгэлтэй байгаагаас 66 хуулийн этгээдийн хугацаа 2026 онд дуусгавар болж байна. Үүнээс 74 хуулийн этгээд худалдан авах гэрээний үүрэг биелүүлээгүй бол, 50 хуулийн этгээд илт худал мэдээлэл

бүхий тендер ирүүлснээр тендер шалгаруулалтад оролцох эрхээ хязгаарлуулсан этгээдийн жагсаалтад бүртгэгдсэн байна (График 18).

Тендерийн баталгааны талаар:

Хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.3 дахь хэсэгт заасны дагуу оролцогч тендерийн баталгаа⁶ банкны, эсхүл Монгол Улсын Засгийн газрын үнэт цаасны баталгаагаар, эсхүл Монгол Улсын даатгагчаас гаргасан баталгаагаар гаргадаг.

График 19. Баталгааны дүн, оноор (тэрбум төгрөг)

Цахим системийн мэдээллээс үзэхэд тайлант хугацаанд оролцогчдоос гаргасан тендерийн баталгааны дүн 418.2 тэрбум төгрөг байгаагаас банкны баталгаа 388.9 тэрбум төгрөг, даатгагчийн баталгаа 29.2 тэрбум төгрөгийг тус тус эзэлж байна. Үүнийг 2024 онтой харьцуулахад нийт оролцогчдоос гаргасан баталгааны дүн 33 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна (График 19).

Банкны баталгааны тоо 2025 онд 7.6 хувиар буурсан хэдий ч баталгааны дүн 388.9 тэрбум төгрөгт хүрч 2024 онд гаргасан 267.2 тэрбум төгрөгөөс 45.5 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна.

Харин даатгагчийн баталгааны дүн 2024 онд 13.1 тэрбум төгрөг байсан бол 2025 онд 29.3 тэрбум төгрөгт хүрч хоёр дахин өссөн нь даатгалын баталгааны хэрэглээ нэмэгдэж байна.

Оролцогчдоос Сангийн яаманд гаргасан гомдлыг хянан шийдвэрлэж, гомдлыг бүхэлд нь үндэслэлгүй гэж шийдвэрлэснээр тендерийн баталгааг улсын орлого болгосон дүн 2024 онд 1.3 тэрбум буюу нийт оролцогчдоос гаргасан баталгааны 0.47 хувь, 2025 онд 1.7 тэрбум төгрөг буюу нийт оролцогчдоос гаргасан баталгааны 0.41 хувийг тус тус эзэлж байна.

⁶ Хуулийн 14.3.Оролцогч тендерийн баталгааг банкны, эсхүл Монгол Улсын Засгийн газрын үнэт цаасны баталгаагаар, эсхүл Монгол Улсын даатгагчаас гаргасан баталгаагаар гаргана.

САНГИЙН ЯАМ